

Byla C-627/19 PPU

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2019 m. rugpjūčio 22 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Rechtbank Amsterdam (Nyderlandai)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. rugpjūčio 22 d.

Pareiškėja:

Openbaar Ministerie

Atsakovas:

ZB

Pagrindinės bylos dalykas

Prokuroro prašymas išnagrinėti Europos arešto orderį

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šis prašymas, pateiktas pagal SESV 267 straipsnį, susijęs su reikalavimu, kad dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį turi būti galima pasinaudoti teisių gynimo priemone, taikymu, kai Europos arešto orderiu siekiama įvykdyti jau teismo sprendimu paskirtą laisvės atėmimo bausmę.

Prejudicinis klausimas

Ar sąlyga, kad dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma jo proporcingumo, turi būti galima pasinaudoti teisių gynimo priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, taikoma ir tuo atveju, kai Europos arešto orderiu siekiama įvykdyti vykdytinu teisėjo arba teismo sprendimu paskirtą laisvės atėmimo bausmę, o Europos arešto orderį išdavė

prokuroras, kuris dalyvauja vykdant teisingumą išduodančiojoje valstybėje narėje, ir yra užtikrinta, kad atlikdamas savo su Europos arešto orderio išdavimu tiesiogiai susijusias užduotis jis veiktų nepriklausomai?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2002 m. birželio 13 d. [Tarybos] pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34) 1 ir 6 straipsniai

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Overleveringswet (Perdavimo įstatymas) (*Stb.* 2004, 195) 1 straipsnis

Faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos santrauka

- 1 ZB buvo suimtas 2019 m. gegužės 3 d. Nyderlanduose pagal 2019 m. balandžio 24 d. Briuselio prokuratūros (Belgija) išduotą Europos arešto orderį. Europos arešto orderiu siekiama, kad ieškomas asmuo būtų perduotas siekiant įvykdyti 2019 m. vasario 7 d. *Tribunal de première instance francophone de Bruxelles* (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio pirmosios instancijos teismas) sprendimą, kuriuo ieškomas asmuo buvo nuteistas 30 mėnesių ir vienu metų laisvės atėmimo bausmėmis.
- 2 2019 m. gegužės 3 d. prokuroras pateikė prašymą išnagrinėti Europos arešto orderį. Per procesą Belgijos išduodančiajai institucijai buvo pateikti papildomi klausimai.
- 3 Klausimai buvo pateikti siekiant išsiaiškinti, ar faktas, kad Europos arešto orderį išdavė ši institucija, atitinka reikalavimus, kuriuos Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teisingumo Teismas) nustatė 2019 m. gegužės 27 d. Sprendime *OG ir PI* (Liubeko ir Cvikau prokuratūros, C-508/18 ir C-82/19 PPU, EU:C:2019:456).
- 4 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, iš šio sprendimo matyti, kad prokuroras išduodančiąja teismine institucija laikytinas tuomet, kai jis dalyvauja vykdant teisingumą išduodančiojoje valstybėje narėje, veikia nepriklausomai ir kai dėl prokuroro sprendimo išduoti Europos arešto orderį galima pasinaudoti teisių gynimo priemone.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 5 Prokuratūra kaip pareiškėja, kaip ir Belgijos išduodančioji institucija, laikosi nuomonės, jog reikalavimas, kad dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį turi

būti galima pasinaudoti teisių gynimo priemone, netaikomas Europos arešto orderio, kuriuo siekiama įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, atveju.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 6 Remdamasis Belgijos institucijų pateikta informacija, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas dėl prokuratūros nuomonės konstatuoja, jog Belgijos prokuroras dalyvauja vykdant teisingumą Belgijoje ir veikia nepriklausomai; jam nekyla rizika, kad konkrečiu atveju priimant sprendimą dėl Europos arešto orderio išdavimo vykdomoji valdžia, kaip antai teisingumo ministras, jam gali tiesiogiai ar netiesiogiai duoti pavedimus arba nurodymus.
- 7 Taigi Belgijos prokuroras atitinka bent du pirmuosius iš 4 punkte nurodytų reikalavimų, kad būtų laikomas „išduodančiąja teismine institucija“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 6 straipsnio 1 dalį. Šiuos reikalavimus Teisingumo Teismas nustatė Sprendimo *OG ir PI 73* ir 74 punktuose.
- 8 Vis dėlto, atsižvelgiant į Belgijos institucijų pateiktą informaciją, kyla klausimas, ar Sprendimo *OG ir PI 75* punkte nustatyta sąlyga, kad dėl prokuroro sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma dėl tokio sprendimo proporcingumo, turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, taikoma ir tuomet, kai Europos arešto orderiu siekiama įvykdyti laisvės atėmimo bausmę.
- 9 Reikalavimas, kad turi būti galima pasinaudoti teisių gynimo priemone, kyla iš Sprendimo *OG ir PI 75* punkto. Jame Teisingumo Teismas nustato: „Be to, jei pagal išduodančiosios valstybės narės teisę kompetencija išduoti Europos arešto orderį patikėta institucijai, kuri, dalyvaudama vykdant tos valstybės narės teisingumą, vis dėlto nėra [teisėjas arba] teismas, dėl sprendimo išduoti tokį arešto orderį, visų pirma dėl tokio sprendimo proporcingumo, šioje valstybėje narėje turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus.“
- 10 Sąvoka „toks arešto orderis“ gali nurodyti tik „Europos arešto orderį“ ir nepalieka erdvės remtis ne Europos arešto orderiu, o kitu arešto orderiu, visų pirma nacionaliniu arešto orderiu, kuriuo grindžiamas Europos arešto orderis.
- 11 Taigi Sprendimo *OG ir PI 67* punkte Teisingumo Teismas skiria dviejų lygių procesinių ir pagrindinių teisių gynybą. Pirmas lygis susijęs su gynyba išduodant nacionalinį arešto orderį, antras – su gynyba išduodant Europos arešto orderį.
- 12 Prokuroras ankstesnėse perdavimo bylose teigė, jog Sprendimo *OG ir PI 75* punkte nustatytas kriterijus netaikytinas atsižvelgiant į šio sprendimo 68 punktą. Kitaip tariant, turi pakakti, kad sprendimas, atitinkantis veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, priimamas tik vienu iš dviejų 68 punkte nurodytų gynybos lygių.

- 13 Kaip matyti iš 68 punkto, dviejų lygių gynyba, be kita ko, reiškia, kad sprendimas, atitinkantis veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, turėtų būti priimtas „bent“ vienu iš dviejų minėtos gynybos lygių. Vadinasi, jei Europos arešto orderį išdavė institucija, kuri dalyvauja vykdant teisingumą, tačiau nėra teisėjas arba teismas, nacionalinis arešto orderis tikrai turėjo būti išduotas teisėjo arba teismo.
- 14 Sprendimo *OG ir PI* 69 punkte Teisingumo Teismas šiuo klausimu konstatuoja: „Iš to išplaukia, kad kai pagal išduodančiosios valstybės narės teisę kompetencija išduoti Europos arešto orderį suteikiama institucijai, kuri, dalyvaudama vykdant tos valstybės narės teisingumą, nėra teisėjas ar teismas, nacionalinio teismo sprendimas, kaip antai nacionalinis arešto orderis, kuriuo remiantis išduodamas Europos arešto orderis, turi savo ruožtu atitikti tokius reikalavimus“.
- 15 Todėl remiantis pirmiau minėtu 68 punktu darytina išvada, jog bent vienu iš dviejų lygių sprendimas turi būti priimtas teisėjo arba teismo. Remiantis 70 punktu, tokiu kaip 69 punkte apibūdintas atveju gynybos lygis užtikrinamas nacionaliniu lygmeniu, t. y. nacionaliniu arešto orderiu, kuriuo remiantis priimtas sprendimas išduoti Europos arešto orderį.
- 16 Iš pirmiau minėto sprendimo 71 ir 72 punktų matyti, kad užtikrinti antro lygio gynybą privalo institucija, priėmusi sprendimą išduoti Europos arešto orderį, „net jei Europos arešto orderis grindžiamas nacionaliniu teisėjo arba teismo sprendimu“.
- 17 Siekiant užtikrinti šią antro lygio gynybą pirmiausia būtina, kad išduodančiajai teisminei institucijai, jai priimant sprendimą išduoti Europos arešto orderį, „nekiltų jokios rizikos, kad, be kita ko, gali būti duoti konkretūs vykdomosios valdžios nurodymai“ (73 ir 74 punktai). Taip pat („be to“, kaip suformuluota 75 punkte), jei išduoti Europos arešto orderį yra kompetentinga (visiškai nepriklausoma) institucija, kuri dalyvauja vykdant teisingumą, tačiau nėra teisėjas arba teismas, dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma dėl jo proporcingumo, turi būti galima pasinaudoti teisminės gynybos priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, kitaip tariant, sprendimą ir jo proporcingumą turi galėti apsvarstyti teisėjas arba teismas atskirame procese.
- 18 Nė vienu pirmiau minėto 68 punkto formuluotės žodžiu, visų pirma tai pasakytina apie žodį „bent“, neeliminuojamas 75 punkte nustatyto reikalavimo galiojimas, jei sprendimą nacionaliniu lygmeniu priėmė teisėjas arba teismas. Pagal 68 punktą tik reikalaujama, kad teisėjas arba teismas arba priimtų nacionalinį sprendimą, arba išduotų Europos arešto orderį. Dėl pirmojo atvejo 75 punkte priduriama, kad, jei sprendimą išduoti Europos arešto orderį priėmė ne teisėjas arba teismas, o kita institucija, dėl jo turi būti galima pateikti skundą teisėjui arba teismui.
- 19 Taigi Sprendimo *OG ir PI* 75 ir 68 punktuose nustatyti reikalavimai taikytini lygiagrečiai.

- 20 Tai matyti iš 2019 m. gegužės 27 d. Sprendimo *PF* (Lietuvos generalinis prokuroras, C-509/18, EU:C:2019:457), priimto tą pačią dieną kaip Sprendimas *OG ir PI*. Toje byloje nacionalinį arešto orderį išdavė teismas (sprendimo 22 ir 54 punktai), be to, Lietuvos generalinis prokuroras dalyvavo vykdamas teisingumą Lietuvoje (42 punktas) ir buvo užtikrinta, kad generalinis prokuroras būtų nepriklausomas nuo vykdomosios valdžios; nepaisant to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėjo apsvarstyti, „ar dėl šio prokuroro sprendimų išduoti Europos arešto orderį gali būti pateiktas skundas, kuris visiškai atitinka su veiksminga teismine gynyba susijusius reikalavimus“ (56 punktas).
- 21 Net jei nacionalinį arešto orderį išdavė teisėjas arba teismas, turi būti galima teisėjui arba teismui pateikti skundą dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį, jei šį sprendimą priėmė ne teisėjas arba teismas, o kita institucija. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šį klausimą jau ankstesniame 2019 m. liepos 5 d. sprendime laikė *éclairé*. Šioje byloje kalbama apie Belgijos prokuratūros, taigi ne teisėjo arba teismo priimtą sprendimą išduoti Europos arešto orderį, todėl, remiantis abiejų 2019 m. gegužės 27 d. sprendimų formuluotėmis, turėtų būti įvykdyti abu Sprendimo *OG ir PI* 68 ir 75 punktuose nustatyti reikalavimai.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas kitoje byloje, t. y. 2019 m. birželio 4 d. tarpiniame sprendime (NL:RBAMS:2019:4010), nusprendė, jog, nors Sprendime *OG ir PI* kalbama apie Europos arešto orderius baudžiamojo persekiojimo tikslu, argumentai dėl gynybos, kurią turi užtikrinti išduodančioji teisminė institucija priimdama sprendimą išduoti Europos arešto orderį, suformuluoti taip, kad nėra skirtumo tarp Europos arešto orderių baudžiamojo persekiojimo tikslu ir Europos arešto orderių vykdymo tikslu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas tebesilaiko šios nuomonės.
- 23 Nuo tada, kai buvo priimti abu 2019 m. gegužės 27 d. sprendimai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, remdamasis dviejų valstybių narių institucijų pateikta informacija, konstatavo, jog šių valstybių narių teisės sistemose nenumatyta galimybės dėl sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma dėl jo proporcingumo, pasinaudoti teisių gynimo priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus, kaip nustatyta Sprendimo *OG ir PI* 75 punkte.
- 24 Abiem atvejais buvo nagrinėjami Europos arešto orderiai baudžiamojo persekiojimo tikslu ir abiem atvejais tiek išduodančioji institucija, tiek Nyderlandų prokuratūra laikėsi nuomonės, jog minėto sprendimo 75 punktas nesusijęs su atveju, kai Europos arešto orderis grindžiamas teisėjo arba teismo sprendimu. Kaip paaiškinta 22 punkte, dėl jame nurodytų priežasčių prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas su šia nuomone nesutinka.
- 25 Šioje byloje Europos arešto orderiu siekiama įvykdyti laisvės atėmimo bausmę. Tokiu atveju Europos arešto orderis neišvengiamai grindžiamas teisėjo arba teismo sprendimu. Tiek išduodančioji institucija, tiek Nyderlandų prokuratūra

laikosi nuomonės, jog 75 punktas Europos arešto orderio, kuriuo siekiama įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, atveju netaikomas. Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas ir kitų valstybių narių išduodančiosios institucijos keliais aspektais laikosi skirtingos nuomonės dėl 2019 m. gegužės 27 d. sprendimų aiškinimo – kaip matyti ir iš nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas priėmė kitose dviejose bylose tuo pat metu kaip ir šią nutartį – ir tokių skirtingų nuomonių neturėtų būti, atrodo tikslinga Teisingumo Teismui pateikti ir šį klausimą, dėl kurio kilo ginčas.

- 26 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas Teisingumo Teismui užduoda – apibendrintą – klausimą, ar turi būti galima pasinaudoti teisių gynimo priemone dėl prokuroro sprendimo išduoti Europos arešto orderį, visų pirma dėl jo proporcingumo, kai Europos arešto orderiu siekiama įvykdyti laisvės atėmimo bausmę.
- 27 Atsakant į šį klausimą svarbios toliau nurodytos aplinkybės. Net jei Europos arešto orderiu siekiama įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, taigi Europos arešto orderis grindžiamas vykdytinu teisėjo arba teismo sprendimu, turi būti užtikrintas Europos arešto orderį išdavusio prokuroro nepriklausomumas. Taigi bausmės vykdymo etape vis dar turi būti galima nepriklausomai kontroliuoti, ar įvykdytos Europos arešto orderio išdavimo sąlygos, visų pirma, ar jo išdavimas yra proporcingas. Vien aplinkybė, kad dėl ieškomo asmens buvo priimtas vykdytinas sprendimas, nelemia to, jog Europos arešto orderio išdavimas, siekiant įvykdyti šiuo sprendimu paskirtą laisvės atėmimo bausmę, savaime yra proporcingas. Vykdytiname sprendime, kurį priėmė teisėjas arba teismas, paprastai netikrinamas toks Europos arešto orderio išdavimo proporcingumas.
- 28 Dar reikia pridurti, kad nuo sprendimo paskelbimo vykdytinu iki sprendimo išduoti Europos arešto orderį gali būti praėję nemažai laiko, per kurį galėjo paaiškėti naujų faktų ir aplinkybių, reikšmingų sprendimo išduoti Europos arešto orderį proporcingumui. Be to, atrodo, nėra pagrindo manyti, jog prokuroro išduoto Europos arešto orderio, kuriuo siekiama įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, atveju neturi būti galima pasinaudoti teisių gynimo priemone, visiškai atitinkančia veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus.
- 29 Teisingumo Teismas dar nenagrinėjo klausimo, ar teisių gynimo priemonės, kaip ji suprantama pagal Sprendimo *OG ir PI* 75 punktą, galimybė turi būti suteikiama ir Europos arešto orderio, kuriuo siekiama įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, atveju. Pirmiau paaiškinta, kodėl atrodo tikslinga šį klausimą pateikti Teisingumo Teismui. Atsakymas taip pat reikalingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui sprendimui byloje priimti, nes teigiamas atsakymas į prejudicinį klausimą reikštų, kad šis teismas negali nei iš esmės išnagrinėti Europos arešto orderio, nei priimti sprendimo dėl perdavimo prašymo, o neigiamas atsakymas galėtų reikšti leidimą asmenį perduoti.

- 30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas prašo Teisingumo Teismo šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą nagrinėti skubos tvarka pagal SESV 267 straipsnio ketvirtą pastraipą ir Procedūros reglamento 107 straipsnį.
- 31 Ieškomas asmuo laikomas suimtas perdavimo tikslu, kol bus priimtas sprendimas dėl perdavimo prašymo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas šio sprendimo negalės priimti, kol Teisingumo Teismas neatsakys į prejudicinius klausimus. Todėl skubus Teisingumo Teismo atsakymas turi tiesioginę ir lemiamą reikšmę ieškomo asmens suėmimo perdavimo tikslu trukmei.

DARBINIS VERTINMAS